

NAGY-BUDAPEST

A Környék

BUDAFOK képviselőtestületének áldozatkész-ségével elkészült a pannoniautcai elemi iskola, amely a legmodernebbül lesz felszerelve. Az iskolában van gyermekfürdő, napközi otthon és étkezdé is. Budafok polgármestere a Városház-tér kiépítésére tervet készített, amelynek alapján, most a postakincstár versenytárgyalást hirdet a budafoki postapalota óbarok-stílusú építkezésére.

CSEPEL KÖZSÉGTŐL az új fővárosi törvény a dunai nemzetközi kikötő területét a székesfővárosához csatolja át. A csepeliek mindent megpróbáltak az értékes terület elcsatolása ellen, de hiába. Most azért küzd Csepel, hogy a főváros a kereskedelmi kikötő adó-bevételeiből hosszabb időn át kártalanítást adjon a községnek.

KELENVÖLGYE. Haralgi Fejér Domokos nyug. p. ü. felügyelő vasárnap ünnepelte meg születésének 80-ik évfordulóját, szűk családi körben. Az évforduló alkalmából számos tisztelőjén kívül, meleg ünnepségekben részesítették a budafok — kelevölgyi községi párt választmányi ülésén a párttagok és városi képviselők, mint a párt egyik szervezőjét és oszlopos tagját, valamint a Kelevölgyi Kaszinó, mint a kaszinó alapítóját és közkedvelt elnökét.

A KISPESTI GIMNÁZIUM FELÉPÍTÉSÉNEK TERHEIT CSÖKKENTI A KULTUSZMINISZTER. Legutóbbi számunkban megírtuk, hogy a város a most két épületben elhelyezett gimnáziumot egy fedél alá szeretné hozni és hogy erre a célra már telket is szemelt ki, azonban ennek olyan nagy az ára, hogy a város fedezetéből nem futja. Békés-szabán a város kongresszusán az egyik kispesti tanácsnok beszélt a kultuszminiszterrel, aki kijelentette, hogyha konkrét tervet jönnék elő, revöl-tó alá veszi eddigi álláspontját és az építésből a városra eső terhet csökkenteni fogja.

KISPESTI vendéglősök ipartestületük kebelén belül önálló ipari szakosztályt alakítottak. E-mellett Sperrling Józsefet választották. Elhatározták, hogy bekapcsolódnak az Országos Vendéglős Egyesületbe és a vendéglősök országos érdekeiért Budapesttel együtt fognak dolgozni. Az új alakulat azt is eldöntötte, hogy az Általános Ipartestület március 3-iki előjárásági tagválasztó ülésére körükből előjárásági tagokat fognak jelölni és megválasztani.

KÖBÁNYÁN ÚJ ISKOLÁKAT ÉPITENEK. A főváros iskolaépítési programja Kőbányára is kiterjed, ahol az Ihasz-utcában tízenyolctantermes új iskolát fognak építeni a közel jövőben. Ugyancsak kibővítik a maglódi utcai elemi iskolát is, amelyre még egy emeletet húznak. Új elemi iskola épült a Kőbányát határoló Üllői-úton is, amely teljesen készen van és csak a beton kerítését állítják fel. A kőbányaiakat azt szeretnék, ha a ligetutcai barakban elhelyezett polgári iskola helyet is köépületet kapnának és ha a Maglódi-utca új óvodát építené a főváros.

PESTUJHELYHEZ akart csatlakozni több társával Szakács János rákospalotai telektulajdonos. A belügyminiszter a kérelmüket elutasította.

PESTSZENTLŐRINC KIEGYEZETT HITELEZŐJÉVEL. A kispesti Rendessy-telepen lévő iskolát annakidején Kapuváry Gusztáv építette fel, aki az elszámolás során nézeteltérése támadt Pestszentlőrinc községnek. Kapuváry nem kapta meg a pénzt és így 6 sem fizetett a lőrinci kisiparosoknak. Perre került a sor, azonban a tárgyalás előtt a község képviselőtestülete kiegyezett Kapuváryval, aki kilenczser pengőt követelt. A közgyűlésen Kapuvárynak követelése 58 százalékat ajánlották fel, amit Kapuváry azzal a kötelezettséggel elfogadott, hogyha a pénzt megkapja, kifizeti a pestszentlőrinci kisiparosokat.

RÁKOSPALOTA képviselőtestülete határozatából 5400 ötnyi területet házhelyekké parcelláz fel egy helyi bank.

RÁKOSSZENTMÍHÁLYI Szentgyörgytelepen oly mély fekvésű, hogy tavaszonként a megáradt Szilas-patak nagyrésztben elönti. Ezt az árvízveszélyt a Csömöri-ut burkolása fokozta, mert azt az árkok, amely a patak árúját levezette, utépítési munkálatok közben betemetették. A község elöljáróság a felgyülemelő víz veszedelmének elkerülésére elhatározta, hogy szabályozni fogja a Szilas-patak medrét, azonban a munkálatok befejezéséig az árvíz levezetésére árokhalózatot építtetett.

SZENTENDRE egyik legnagyobb ipartelepe, a Csoknyai Szerszámgyár Rt. kényszerlegységeért. A cég, amely két kezest állított vállalta, hogy nyolc hónapon belül adósságainak 50 százalékát készpénzben kifizeti.

„Nálunk mindenen rajta ül a Bürokrácia szörnyü molochja“

— mondja Friedrich István, aki törvényt sürget a környék érdekében

Uj-Budapest és Nagy-Budapest gondolatának szuggesztív ereje a fővárosi és pestkörnyéki lakosság társadalmának legszélesebb rétegeiben egyre növekvő érdeklődést támaszt az Ujság mozgalmával szemben. Ez az érdeklődés egyre inkább terjed át a politika területére is és

ma már cikkeink hatása napról-napra érezhető a parlament levegőjében is.

Uj-Budapest külön törvényhatóságának és a Nagy-Budapest gondolatához igyekvő mozgalomnak eddig felmerült eseményeiről és a lapunk hasábjain között nyilatkozatokról megkérdeztük Friedrich István ny. miniszterelnököt, Friedrich, aki mint politikus, mint városatyja és mint mérnök egyaránt nagy figyelemmel kíséri mozgalmunkat, a következőket mondotta:

— Fővárosunk környéke szociális és gazdasági szempontból egyaránt egyre nagyobb kérdéskörrel bír. Feleletre és megoldásra vár. Valaminek történnie kell, mert teljes lehetetlenség, hogy a főváros tözsomszedságában, a fővárossal valóssággal egybeolvadva, több százezer lélek elhelyezkedése minden koncentrikus terv nélkül tovább folyjék, csak azért, hogy egy-két évtized múlva megoldhatatlan problémává legyen köz-igazgatási, gazdasági és szociális viszonylatban. Figyelemmel kísérem mindazokat a nyilatkozatokat és cikkeket, amelyek ezzel a problémával kapcsolatban az utóbbi időben a sajtóban, még pedig főként a Nagy-Budapest hasábjain megjelentek. Sok közöttük a jó gondolat és a helyes terv, de nem látom azt az erős és irányításra alkalmas fórumot, amely ebbe a darázs-fészekbe a siker reményében bele merne nyulni. Hiszen még ott sem tartunk, hogy Budapest közlekedését egy átfogó és egységes közlekedési program alapján átépítsük és átszervezzük.

— A főváros viz- és villamostelepei részben rekonstrukcióra, nagy részben kibővítésre és újraépítésre szorulnak. Óriási tökélet kell előteremtenie a székesfővárosnak, hogy üzemi politikáját, egy-két évtizedre előre tekintve meg-

tudja alapozni. A környéknek viszont Budapestbe való bekapcsolása egy egységesen elkészített üzemterv nélkül elképzelhetetlen. Nézetem szerint tehát

elsősorban Budapestnek egy olyan üzemprogramot kell felállítania, amely egy-két évtizeden belül a szomszédos községeket és városokat is bele tudja kapcsolni fogyasztási és közlekedési szférájába.

— Az elektromos áramszolgáltatás problémája máris az első nagy és főkérdés, amelyet most már úgy kellene rendezni, hogy a később a környékkel szemben ne képezzen megoldatlan problémát. Ugyanezek a megfontolások állanak fenn a vízmű kérdésében is.

A környéknek egészséges ivóvíze nincs.

Ennek szolgáltatására egyedül a budapesti vízművek alkalmasak és elhivatottak. Tudjuk azonban, hogy éppen most merültek fel súlyos panaszok a budapesti ivóvíz minősége ellen. Ha tehát nagyobb külföldi hitelek igénybevitelével a vízszolgáltatás kérdését Budapest hosszabb időre rendezni óhajtja, akkor ez most már csak a későbbi hozzákapcsolandó környék érdekeinek és szükségleteinek figyelembe vételével történhet meg. Természetes, hogy mindezeknek a terveknek az alapját csak egy nagykonceptiójú pénzügyi tervezet szolgáltathatja amely csakis a pénzügyi kormányzat közreműködésével jöhetne létre.

— Ugyanígy szükség van a közlekedésügy rendezésére terén a kereskedelmiügyi miniszter segítségére, vagy még helyesebben a főváros és a kormány együttműködésére, mert sem a főváros, sem a kormány külön-külön egymagában a közlekedésügyi politikát a jövőben nem irányíthatja. Vannak MÁV-vonalak, HÉV-vonalak, autobusz-vonalak, BSZKRT-vonalak. Mindezeket egy koncentrikus, de a jövő fejlődésével is számoló programba kell összefogni Gyönyörű terv, gyönyörű célkitűzés, de megmondom egészen színtelen.

— nem látom azokat a férfiakat, akik ezt a problémát megoldani alkalmasak volnának.

Minden egyes közlekedési üzem élén vannak kiváló szakértők, ezek egymással nagyon szépen konkurrálnak, de hogy miképpen lesznek ezek az ellentétes érdekek összeegyeztethetők, ezt ebben a pillanatban még nem tudom elképzelni. Ennek a kérdésnek a rendezésére törvény kell. Hogy mikor kerülhet egy ilyen törvény előkészítésére és megválasztására a sor, azt nem tudom. Ha azonban

már ma tárgyalnók ezt a parlamentben a fővárosi törvényjavaslat helyében, sokkal hasznosabb és okosabb dolgot végeznénk.

— A múlt héten meglátogattam engem egy berlini mérnök-kollégám. Megmutattam neki a fővárost és a főváros környékét és közben hosszasan diskuráltunk mindazokról a hatalmas technikai problémákról, amelyek itt, ezen a területen, megoldásra várnak. Berlini mérnök-kollégám összecsapta a kezét és így kiáltott fel:

— Mennyi munkaalkalom, mennyi terület és lehetőség az érvényesítésre! Az újfájtás és rekonstrukció területén mekkora fantázia van itt! És önök mindezt halogatják, minderről szép cikkeket írnak, anekézetnek, de semmihez hozzá nem fognak!

— Igazat kell adnom berlini barátomnak. Sajnos, ez mind így van mert minden fejlődésnek az első alapfeltétele, hogy az műszakilag és technikailag előkészítve legyen. Addig, amíg egy centrális közlekedésügyi politikát nem látok, mindaddig, amíg egy nagyobbstílusú üzemkonceptióról nem hallok, nem bízhatom abban, hogy Budapest környéke és a főváros között a legközelebbi időben szorosabb nexus létesülhessen.

— Oly szép feladatok ezek, amelyekre érdemes volna egy egész emberélet munkáját feláldozni. De

nálunk mindenen rajta ül a Bürokrácia szörnyü molochja.

Attól nem tudunk megmozdulni. És miután minden hatalom a bürokrácia kezében van, most a bürokrácián a sor, hogy Nagy-Budapest problémájának megoldásához legalább hozzáfogjon.

NAGY BUDAPEST

Érdekes adatok Nagy-Berlinről „Hát mi van Washingtonban“

Európában a hatodik helyen áll. Amerikában is csak öt város mulja tétül

egymillió 315 ezer lakosával a világ egyik legnagyobb városa lesz

Ma már az összes illetékes tényezők megegyeztek abban, hogy valamiképpen rendezni kell ezt az ügyet, mert az idők haladásával elképzelhetetlen, hogy Budapest közigazgatási határában egyszerre megszűnik a vidéki közigazgatás kapcsolata a székesfőváros adminisztrációjával. Elképzelhetetlen, hogy az utca egyik oldala még Budapest, a másik azonban már Pest megye, tehát a papírosan csak az a kapcsolata a fővárossal, mint például Bajaszentistvának, amely teljesen összeépült ugyan Baja törvényhatósági várossal, de tulajdonképpen Pest megyéhez tartozik éppen úgy, akárcsak Visegrád.

Budapest—Nagy-Budapest—Duna-megye

Maradjon-e meg Budapest székesfőváros mai területe, mint külön törvényhatóság, vagy a közvetlen szomszedságában elterülő, most már nagy városok tovább fejlődjenek-e, városiasodjanak előbb és azután beolvadva a főváros mai közigazgatási területébe, Nagy-Budapestet alkossák, vagy pedig Budapest főváros körül fekvő városokat és virágzó nagyközségeket Pest megyéből kihalászva alakuljon-e meg az új Duna-megye, amely Budapest és Pest vármegye között az összekötőkapcsot, az „átmeneti stádiumot“ alkossa? — így foglalható össze a kérdés érdemi része.

Hivatalos körök, mégpedig főváros és kormány egyaránt azt az álláspontot képviselik, hogy Budapest környékének előbb még fejlődni kell: Ujpest és Rákospalota egyesüléséből szülessen meg Ujpest törvényhatósági joggal fel-

ruházott város, Cinkota, Rákosszentmihály és Sashalom, amely csak 1923-ban alakult mint külön község, legyen együttesen új névvel új megyei város, ami pedig Kispest további fejlődését illeti, Pestszentlőrinc csatlakozásával biztosíthatja megerősödését. A Duna-megye gondolatát, bármennyire praktikus, hiszen az országgyűlési képviselőválasztáson de facto már megvan mint budapestkörnyéki választókerület, Pest megye nagybirtokos urai a leghevesebben kárhozzátják, mert érzik, hogy Duna-megye kiszakítása Pest megye területéből, jelentékenyen megnyírbálná a vármegye súlyát.

Utánózzuk Nagy-Berlint!

Nagy-Budapest hívei előtt ott lebeg Nagy-Berlin (Gross-Berlin) alakulásának példája. Berlin a közvetlen szomszedságában alakult városok: Charlottenburg, Schöneberg, Wilmersdorff, Neukolla és a többiek az idők folyamán — nem is olyan régen — annyira összeépültek, hogy ma már teljesen egységes városi képet mutatnak. A távolabb eső községeket — az ottani „Rákosok“ — at stb. — a világváros felszívó ereje növelte és ma például a berlini központtól 19 kilométer távolságra fekvő Schmöckwitz község éppen egy a Stadtgemeinde Berlin (Berlin városi község) egyik integráns része, mint a birodalmi főváros központjából, 13 kilométernyire eső Spandau, egykori külön város. És Nagy-Berlin területén egységes a közúti villamosvasút, a földfeletti és földalatti, az ugynevezett magas- és mély-vasút (Hoch- und Untergrundbahn) és az autobusz-

közlekedés: husz pfenniges egységes otteldijjal, amely másfélórán át egyszeri átszállásra jogosít a háromféle közlekedési eszköz akármelyik kocsijára.

Nálunk elképzelni azt a boldog időt, amidőn Alagról Nagytéténybe, mint Nagy-Budapest egyik legészakibb kerületéből a legdélbb kerületbe 20 fillérért lehet utazni és például a nagykerületen át lehet szállni a nagytétényi autobuszra vagy az alagi földfeletti gyorsvasútra!

Nagy-Berlin sem jött azonban máról-holnapra létre. Hosszas fejlődés, propaganda előzte meg születését, míg végre a háború után, 1920 október elsején megalakult a

Stadtgemeinde Berlin, amely nyolc várost és ötvenkilenc községet foglal magában.

A Nagy-Berlint alkotó nyolc város a következők: Berlin, Charlottenburg, Köpenick, Lichtenberg, Neukölln, Schöneberg, Spandau és Wilmersdorff, az ötvenkilenc község közül pedig a nagyobbak: Steglitz, Pankow, Lichtenfelde, Weissensee, Friedenau stb. Ez utóbbiakból is 20—20 pfenniges egységes viteldijjal lehet Nagy-Berlin központjába vagy azontul bármelyik részére eljutni villamoson vagy gyorsvasúton... Ime Nagy-Berlin egyik óriási előnye!

A husz közigazgatási kerület élén egy-egy polgármester áll (így elégítik ki a közigazgatási ambíciókat) és minden kerületnek megvan a maga kis „városi parlamentje“, azaz kerületi gyűlése a lokális ügyek megvitatására...

Nagy-Budapest nyugodtan átvetheti majd ezt az intézményt, a mai pestkörnyéki városok mu-

nicipális ambíciójú helyi nagyságai pedig ambíciójukat egyaránt kielégíthetik Nagy-Budapest városi parlamentjében csakugy, mint az alakítandó új kerületek lokális „városi parlamentjeiben”.

Miért ne lehessen majd az új fővárosi törvény alapján felállítandó tizenhárom közigazgatási kerületen kívül annakidején még mondjuk hat újabb kerület Nagy-Budapest integrális része.

amelyek azért tovább örízhetik „förténelmi” elnevezésüket: Újpest, Cinkota, Rákos, Kispest, Pesterzsébet, Budafok...

Husz község és város, a környék

A legutóbbi népszámláláskor csak Újpest és Kispest voltak rendezett tanácsú városok, azóta alakultak át Rákospalota, Pesterzsébet és Budafok városokká, a cinkotai Ehmann- és Huszka-telep pedig Sashalom néven nagyközséggé.

Mennyi közigazgatási képtelenséget áru el a mai beosztás! Hiszen Alagot még mindig Vácról, amely 25 kilométerre van, közigazgatják, mert a vaci járdához tartozik. Rákosok nagy részét pedig — Gödöllőről!

1920-ban Budapestnek 928.996. a környéknek pedig összesen 275.578 lakosa volt. „Nagy-Budapest” tehát 1.204.574 lakost foglal magában, akkor, amldön Csonka-Magyarország 7.006.971 lakost számlált!

Ma Budapest lakosainak számát 984.738-ra tezik, az elmúlt kilenc évben tehát körülbelül öt százalékos fejlődött a lakóviszonyok mellett, amelyek egyébként már a háború előtt és alatt is a pestkörnyéki városokba és községekbe kényszerítették a lakosság kevésbé tehető részét. Itt viszont azt láttuk, hogy Kispest 69 százalékos, Pesterzsébet pedig 30 százalékos szaporodást tüntetett fel 1910—1920 között. Kisebbségekben kevésbé volt rohamos a fejlődés, de nem tuluozunk, ha

1920-tól 1930-ig átlag 20 százalékosnak tekintjük a felsorolt községek és városok lakosainak a gyarapodását

és így ma Budapest környékének 275.578 lakos helyett 55 ezer fővel több, azaz 330.578 lakosa lesz.

Nagy-Budapest tehát ma így alakul:	
Budapest főváros	984.738 lakos
Budapest környék	330.578 „
	1.315.316 lakos

Nagy-Berlin lakosainak száma 1925-ben 4 millió 030.818 volt, Nagy-Newyork (8 millió) és Nagy-London (7,4 millió) után a világ harmadik legnagyobb városi alakulásának számított. Nagy-Budapest a legjobb uton halad, hogy előkelő helyet biztosítson magának a világ legnagyobb városai között.

Hiszen az Egyesült-Államoknak mindössze öt városa nagyobb, mint a mai Nagy-Budapest: Newyork, Philadelphia, Los Angeles és Detroit, Európában pedig a hatodik helyen fekszünk...

Egy kormánypartí képviselő a fővárosi javaslat vilábjában azt kiállította közbe:

— Hát mi van Washingtonban! közbeszólását nem értették. De megmagyarázzuk miért sódárgott Washington felé! Mert az Unió fővárosa speciális terület, nincs polgármestere, hanem az elnök által kinevezett biztosok kormányozzák, a parlament mindkét házában külön-külön washingtoni bizottsága működik és Washington lakosainak nincs municipális választójoga!

Ilyen „aranykort” kíván az egységes párt egyik szaktekintélye Budapestre is? Mi, budapestiek pedig megmutatjuk, hogy környékbeli polgártársainkal karöltve, megalkotjuk — Nagy-Budapestet!

Berecz Sándor.

Nyolcéves „üzlet-ember” Kispesten

Kispesten történt. Szerdán délután öt óra tájban az Üllői-ut és Fő-ut sarkán.

- Alig nyolcéves kis ember áll elének.
- Bácsi, éhes vagyok!
- Nekem nincs kenyerem, nem adhatok.
- De beteg a papám.
- És?
- A mamám is.
- Mit akarsz?
- Mondtam! Éhes vagyok: tessék pénzt adni.
- Látod ott a sarkon azt a bácsit karddal az oldalán? Az rendő, akinek majd szólni fogok és elvisz, mert az utcán csavarogsz és koldulsz. No, szóljak neki?

Az apró ember lesújtó tekintettel néz végig, majd legyint egyet és így szól nagy komolyan:

— Na ne vicceljél! Vagy ad valamit vagy keressen el. Nincs időm azért a pár krajcárért olyan sokat tárgyalni...

Igy történt. Kispesten, 1930 február 26-án, délután 5 óra körül. Egészen bizonyos, hogy ez az apró ember már régen kitűnő kereskedő lesz és talán gazdag ember is, e sork irója pedig akkor még mindig újságot fog írni...

Riport az Óhegyről,

amelyet még Wekerle Sándor vásárolt meg és ahol nem hiszik, hogy ezerlakásos telep fog épülni. Szántanak az Óhegyen és petroleummal világítanak

Beszélgetés azzal, aki Wekerle megbízásából a telkeket összevásárolta

Horthy Miklós kormányzó 10 éves jubileumát megőrkítő törvény többek között a kőbányai Óhegyen egy nagy — ezerlakású — tisztviselő- és munkaslakótelep létesítését is kimondta. A Nagy-Budapest olvasóit feltűnően érdekli ez az Óhegy: hol, mekkora területen fekszik, kik laknak körülötte, milyenek ott a viszonyok és hogy miképpen közelíthető meg a főváros központjából. Munkatársunk kiinn járt az Óhegyen, bebarangolta a környéket és tapasztalatairól alább számol be:

A Rókus-kőrházi végállomástól induló 28-as viszonylatu villamos 24 filléért visz ki a 36 percrenyire fekvő Óhegyi-uti állomásra. Ez az Óhegyi-ut a Külső-jászberényi-ut folytatását képező Maglódi-ut egyik keresztutcaja és ez az egyik határa a 210 ezer négyszögölön elterülő Óhegynek. Az Óhegyi-utal szemben a gyűjtőfogház és a mellette végighúzó Ujhegyi-ut határolják. Jobboldalán a Maglódi-ut a határa, baloldalon pedig a Harmat- és Lavotta-utak metszik. A környéke Pest felé kisebb-nagyobb villaszerű és egyszerűbb házakból áll. Ezek a házak arról nevezetesek, hogy ismeretlen lakói előtt a villanyvilágítás. Huzódik ugyan tőlük alig kétszáz lépésnyire egy magasépítésű villamosvezeték — a szántóföldeken keresztül —, azonban sem az utcákat nem kapcsolják be, sőt a Lavotta-utca egyik részén este koromsötétség uralkodik: semminemű világítás nincs.

— Három esztendővel ezelőtt — beszél az egyik ós-kőbányai lakos —, amikor az előjáróság utján panaszkodtunk a kőolajvilágítás ellen, kintjárt Seemann Mihály városatya, a világítási albizottság tagja, aki a helyszínen valóságos jögháborúba a látottakon. Megígérte, hogy segít a dolgon. Segített is: leszerelték a petroleumvilágítást azzal, hogy majd villanyt fognak bevezetni. A petroleumot elvitték, de helyette nem hoztak semmit: azóta koromsötétségben van az utca.

A Maglódi-ut és Óhegyi-ut sarkán van özv. Spitzer Andorné vendéglője. Spitzernének már a dédnagyapja is itt lakott az Óhegyen. Elmondjuk neki a nagy újságot. Nem hiszi. Nem hisz semmit. Indokolja is:

— Sok mindenről volt már itt szó — beszél — először szeretetből — beszéltek, amelyet hatszáz ágyra terveztek és ide akartak építeni az Óhegyre, aztán templom építése került szóba. Már a téglat is idehordták és itt rakták le az úgynevezett Éles-saroknál. A Koltosvári-utca és a Sörgyár-utca sarkára. Egy szép napon azután szekerek jöttek, felrakták a téglat és elvitték. Már vasuti sín is vezetett keresztül az Óhegyen, azt mondták, hogy a könnyebb építés miatt fektették le a síneket: ezt is felszedték, ezt is elvitték.

— Egy időben az Óhegygel szemben fekvő Fővárosi Szőlőtelepet emlegették, amely ugyanilyen nagyság, mint az Óhegy, hogy ott lesz majd valamilyen lakótelep. Ez is csak szóbeszéd volt. Lehet, hogy törvényt hoztak erről a telekről, de az a kérdés, hogy mikor lesz a törvényből lakótelep...

Igen érdekes — mint itteni bentlakók mesélik —, hogy tizenhét esztendővel ezelőtt építkeztek utójára az Óhegy környékén. A Fővárosi Sörgyárral szemben egy városi házat építettek fel.

Egy másik tősgyökeres kőbányai lakó. Vellay István nyugalmazott állami tisztviselő ugyancsak igen érdekes dolgokat mondott el

Már nem aranybánya a szeméthegy, mégis csőzők őrzik, hogy el ne lopják

Naphosszat válogatják a csontot, rongyot és kocszot a „guberálók”, akik a szemétből élnek. A lezülött budapesti szemét érdekes útja Soroksárvéterig

Az Üllői-ut külső részén végeláthatatlan sorokban dőcögnek a megrakott szemeteskocsik. Világos virradattól sötét alkonyatig naphosszat húzódnak a városon kívül eső terület felé. A különös alakú, kupos tetőjű kocsik bakján csöndesen pipáznak a kocsisok, a lovak pedig államosan poroszkálnak s nehézkes patáik csattogva a következő kocsisuton.

Igy vonul a pesti szemét a maga érdekes útjára. Mert a pesti szemét útja valóban érdekes. A városban összeszedett szemét nem kerül azonnal a Soroksárvéteri-Pesterzsébet határában levő szemétbányába. A szemeteskocsik a fővárosnak Ecsery-uton levő hatalmas fuvartelepén sorakoznak föl, ahol az úgynevezett „átmenelő állomás” van. Itt emelik át — szinte szünet nélkül — a szemeteskocsik tartalmát a készenlétben álló üres vagonokra.

«Idegeneknek tilos a bemenet!»

Az átmenelő-állomásról naponta kétszer: reggel és délután szállítják el a szeméteket a szemétbányába, ahol mozgalmal telyik. A szemétheget a földhözragadt szegény emberek egész tömege lepi el, akik — azt lehet mondani — a szemétből élnek. Reggel félnyolc órától délután négyig szedgik és válogatják a szemetet, hogy gőnyedő és hajladozó háttal mindennap megrakhaszák zsákjukat és boldogan vigyék haza, amit más már kidobott.

az Óhegyről.

— 1908-ban Wekerle Sándor akkori miniszterelnök és pénzügyminiszter Löwy Lajos dr. ügyvéd, kőbányai lakos indítványára elhatározta, hogy összevásárolja az Óhegyi parcellákat. Akkoriban itt akarták felépíteni azt a Wekerle-telepet, amely most már áll is, de Kispest határában. A vásárlás meg is indult és

az állam négyszögölönként 8 koronát fizetett a beépítetlen parcelláért.

azokért pedig, amelyek épületek voltak, 10 koronát fizettek. A telek-adásvétel körül nagy szerepet volt Hock János X. kerületi képviselőnek is, akivel együtt nagyon sokat tárgyaltunk a dologról. Az állami költségvetés akkoriban 12 millió koronát engedélyezett ennek a telepnek a felépítésére, de mikor kivitelre került volna a sor, kiszámították, hogy 26 millió koronára lenne szükség. Így azután abban maradt a dolog. Reméljük, hogy most megvalósul a telep, amely kétségtelenül a főváros egyik legegészségesebb lakott része lesz, hiszen mint a neve is mutatja, magasan fekszik, ugyszólván egy színvonalban a Gellért-heggyel.

Egy másik kereskedő szintén érdekes és a konjunkturát kihasználó emberekre jellemző részletet mesélt az Óhegyen tervbevevett építkezéssel kapcsolatban. Ennek a véleménye már optimista és talán nem is minden alap nélküli.

Elmondotta, hogy mintegy öt hét előtt ugy őt, mint a szomszédos kereskedőket és vendéglősöket sorra járta egy ur és szinte kinnálta nekik a pénzt. Azt akarta, hogy

mindnyájan a maximális kölcsönt vegye igénybe, mégpedig mint ígérte, igen előnyös feltételek mellett.

Azt mondotta, hogy szívesen ad a bankja pénzt, csak fogadják el.

A pénz olyan, mint a szelzmográf. Megérzi a változásokat, úgy látszik, itt is érez valami értékelődést és ezért gravitál ide. A bizonyos elég szomorú viszonyok között élő Óhegykörnyékbéli kereskedők azonban azt tartják, hogy ha már eddig végigszenvedték a rossz viszonyokat, most már kitaranak és megvárják, míg az ezerlakású tisztviselő és munkaslakótelep felépül, hogy azután ők élvezzék ennek előnyeit és ne pedig az, aki most pénzkölcsönrel akarja őket megkötözni.

...Egy földműves szántja az Óhegyet a napsütéses délelőttön. Ekéje szarvát erősen nyomja, mert vastag a televény és nehezen vág bele az eke vasa. Mikor a megye szélére ér, megszólítja egy pipázó szomszéd:

— Kár a munkáért. Csima bátyám! Ebből a kenyérből maga nem eszik, mer hogy itt házak lesznek. Kevés a pestieknek a ház, oszt a kormány itt épít nekik hajlékot...

A szántó rándít egyet a vállán és odadörögögi:

— Hát az se az én bajom lesz. Benne van a kontraktusba, hogy ha megmunkájuk a földet, oszt nem aratunk, akkor kártérítést fizet a kormány...

De örülnének ennek a kártérítésfizetésnek az Óhegykörnyékbéli lakosok, de azok is, akik zen az egészséges, gyönyörű fekvésű helyen lakást fognak kapni...

tes külsejű gyár- és raktárépületek sorakoznak itt egymás mellé: itt van a szemétválogató és szemétfeldolgozó gyár, meg a különféle szemetek sok-sok raktárhelyisége, de most valamennyi üzem kivül áll. A szemét ma már rossz „üzlet”, stilszerűen szólva: szeméttüzet, nem fizetődik ki. Legalább is így beszél az irodában Ludvig János üzemvezető és a helyettese, Berényi Sándor.

— A háború óta — mondják — a szemét igen szegény lett. A nagy világégés idején építettünk föl egy szemétválogató-gyárat s akkoriban akartunk fölláttani egy szemétegetőt is, sőt úgy volt, hogy a meglevő gyárakat és raktárakat is bővítettük és alakítottuk. Ezekre azonban már nem került sor, mert a fővárosi szemét hihetetlenül lezülött. Az olyan anyagok, amikért érdemes volt földolgozni a szeméteket, alaposan megfogtak s ma már nem termelünk ki se rongyot, se bádogat, mint ezelőtt.

— Békében a szemétből annyi kocszot és jót szedtünk ki, hogy el tudtuk vele látni a mozdonyainkat, kazánházainkat és alkalmazottainkat, sőt a tüzelőanyagból még a szemétdombra is került. A háború idejéig soha nem vettünk szemet. És ma? ... Ma hatvan-hetven vagónnal hozatunk évente... Budapest éhez gyomrára jellemző, hogy a szemétdombok csontmennyisége is lepadt. Azelőtt kétszáz vagón csontot szedtünk össze és értékesítettük, ma örülünk, ha évente husz-huszonöt vagónnal akad. Legjobban beszélnek azonban a statisztikai kimutatások. Azelőtt a szemét ki-fizette egész üzemünket, most pedig tiszteres rá-fizetéssel dolgozunk. A hulladékértékesítésből átlag ötvenezer, az utcai és csarnoki szemétből — amelyet komposztálunk és érlelünk — tizenötezer, gazdaságunk természetvényeiből pedig husz-huszonötezer pengő folyik be évente, tehát nem egészen százezer pengő. Ezzel szemben évi kiadásunk megközelíti az egymillió pengőt!

— A lágymányosi és óbudai szemétbányák anyagát is mi gyűjtjük össze. Átlag huszonötezer vagón szemét érkezik ki évente a telepre. A kiválogatott hulladékot, nygmint: rongyot, vasat, papírt, fémeket, üveget, zománcbádogat és csontot negyedévenként árlejtésen szoktak eladni a legtöbbet igérőnek, igen gyatra eredménnyel. A helyzet — szerencsére — most már kezd biztatóbbá válni: a szemét anyaga lassan-lassan javul és remény van rá, hogy pár éven belül ismét elérje a békebeli színvonalát. Akkor aztán még jobb talajjavító és töltőanyag lesz belőle, mint amilyen most, pedig most is szép sikerrel lehet följavítani vele a hasznavehetetlen, például mocsaras területeket. A szeméteben ugyanis igen sok nitrogéntrágya van.

Füstölög a szeméthegy

A szeméthegy nőttön-nő a ráhordott szeméttől. És füstölög. A sok fölhalmozott termék egyre ég, egyre füstöl és pirosra marja a „guberálók” szemét. A sok nincstelen anya azonban nem törődik ezzel: törtéteve gázol egymáson keresztül, hogy a banya szegényes kincseit a tiz körmével kaparja ki magának...

— Aranybánya volt ez palaha, régen, nem szemétbánya! — sóhajt föl Fűredy uram az elmúlt időkre gondolva. — Ugy keresték akkor a szeméteket, mintha ingyen adtuk volna; most pedig itt áll összegyűjtve a rengeteg anyag és alig viszi el valaki. Haj, haj, megváltoztak az idők! ... Mikor jön vissza újra az a jóvilág, amikor ismét kincset ér a szemet?

(H. J.)

Bonyodalmak a kisperesti gáz körül

A kereskedelmi minisztérium módosításokat kíván a két hatóság által már elfogadott ajánlaton

Mult év nyarán, mint ismeretes, országos feltűnést keltett Sztranyavszky Sándor dr. államtitkárnak Kispest gázhálózatának kiépítése ügyében hozott határozata. A belügyminisztert helyettesítő államtitkár ugyanis megsemmisítette a korlátolt versenytárgyaláson a város közgyűlése által elfogadott és Pest vármegye törvényhatósága után jóváhagyott ajánlatot. Sztranyavszky államtitkár kifogásolta azt, hogy ilyen jelentős közmű kiépítését a közszállítási szabályzat kellő betartása nélkül, nem nyilvános versenytárgyalás útján adta ki a város és az erre vonatkozó határozat megsemmisítésével jelentésetelre szólította fel a vármegye referensét és a város vezetőit, valamint elrendelte, hogy a gázhálózat kiépítésére soronkivül írjon ki Kispest nyilvános versenytárgyalást.

Kispest vezetősége a belügyminiszteri határozat szerint nyilvános versenytárgyalást hirdetett a város gázhálózatának kiépítésére. A nyilvános versenytárgyalásra csak egy ajánlat érkezett, amelyet a város közgyűléseinek döntése előtt Kispest polgármestere bemutatott az illetékes szakminisztériumoknak és ezek véleménye után foglalt állást az ajánlat mellett a képviselőtestület. A közgyűlés határozatát a vármegye törvényhatósági bizottsága jóváhagyta. A miniszteri hozzájárulás előtt a belügyminiszter az építkezés aktáit szakvéleményadás véget áttette a pénzügyminisztériumhoz, majd a kereskedelmi minisztériumnak küldötte meg.

A kereskedelmi minisztérium a közgyűlés által elfogadott ajánlatot most sem tartja megfelelőnek, azon módosításokat kíván. A kereskedelmi minisztérium ártirt Kispest városához és több műszaki módosításon kívül a koncesszió idejének hatvan évről ötven évre való mérséklését kívánja.

A lezülött szemét a szemétdombon

Erősen délfel jár az idő, amikor beérünk a volt Cséry-féle terület hatalmas telepére. Jelegze-